

De Coubertin's commentaar was later:
'Ik gooide de handdoek in de ring – en dat was een fout.'

DRIE ROTTERDAMSE ZEILERS EN EEN HAAGSE SCHERMER

Wie Anthony 'Ton' Bijkerks *Olympisch Oranje* van 2012 op de plank heeft staan, heeft een schatkamer in huis. Een schatkamer aan informatie over de Nederlandse deelnemers aan alle Olympische Spelen, zomer en winter, van Parijs 1900 tot en met Londen 2012.¹ In twee artikelen komen hier vier deelnemers aan Parijs 1900 aan bod: drie Rotterdamse zeilers en een schermer uit Den Haag. De zeilers (Smulders, Hooijkaas en Van der Velden) vormden samen het eerste Nederlandse team dat ooit 'olympisch' in actie kwam, de schermer (Van Nieuwenhuizen) is de eerste individuele sporter.

In een interview na het verschijnen van zijn boek *Olympisch Oranje* zei Bijkerk nog steeds door te werken aan de nieuwste gegevens, van de winterspelen in Sotsji 2014 tot en met de zomerspelen van Rio de Janeiro 2016, maar het is nog maar de vraag of die nog in boekvorm zullen verschijnen. Uitgeverijen staan niet te dringen,² en bovendien maken gezondheidsproblemen verder werk nagenoeg onmogelijk.³ Vooralsnog is hij overeengekomen met NOC*NSF dat Richard Schoonderwoert, een fervent waterpoloschrijver, de 2014- en 2016-gegevens gaat ontsluiten voor de website van het Nederlands Olympisch

¹ Bijkerk, Anthony. *Olympisch Oranje: van Athene 1896 tot en met Londen 2012. Zomer- en Winterspelen: een compleet historisch overzicht van Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen*. Haarlem: Spaar en Hout, 2012. Er waren in Athene 1896 geen Nederlandse deelnemers.

² Interview met Bart Hetebrij (2016), 'Veteraan en Olympisch historicus over militair succes op de Spelen', op: www.veteraneninstituut.nl/verhalen-van-veteranen/.

³ Meeren, Peter van der. 'Wreed einde Olympisch meesterwerk.' *Leeuwarder Courant*, online (29 november 2016).

Affiche voor de Wereldtentoonstelling in Parijs 1900. Bron: <http://richet.christian.free.fr/expoparis/expoparis.html>.

Comité, maar dat zal vooral in beschikbare vrije avond- en weekenduren moeten gebeuren. En: 'Er is geen budget bij het NOC voor het bijhouden van dit megakarwei.'⁴

⁴ Volkers, John. 'Aandacht voor de sporthistorie.' Online op: <http://www.nsp.nl/223-aandacht-voor-sporthistorie-svp.html>

De Parijse Wereldtentoonstelling, 1900. Bron: http://www.wikiwand.com/fr/Exposition_universelle_de_1900.

Een van de belangrijkste resultaten van Bijkerks monnikenwerk is het boven water halen van de gegevens over Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen van Parijs, 1900. Zoals Bijkerk schrijft: 'Het Nederlands Olympisch Comité was er bijvoorbeeld tot ver na de Tweede Wereldoorlog van overtuigd dat Nederland voor het eerst bij de Olympische Spelen van 1908 in Londen acte de présence gaf.'⁵ De Parijse Spelen, de meest chaotische in de geschiedenis, vonden plaats in directe concurrentie met de Parijse Wereldtentoonstelling van hetzelfde jaar. In het kader daarvan vonden eveneens sportwedstrijden plaats die, in tegenstelling tot die van de Spelen, zwaar werden gesubsidieerd, en bovendien voor sommige sporten golden (en werden aangeduid) als wereldkampioenschappen. Het hoofd van het Olympische organisatiecomité, Charles de la Rouchefoucauld, trok zich terug en de rol van Pierre de Coubertin, grote man van de Olympische beweging en voorzitter van het I.O.C., werd gemarginaliseerd. Zijn eigen commentaar was later: 'Ik gooide de handdoek in de ring – en dat was een fout.'⁶

De oorspronkelijke planning van de Spelen werd tot een geheel nieuw programma omgegooid en het was en is nog steeds een enorme klus om achteraf 'Olympische Spelen' te reconstrueren uit de ontstane wirwar. Bij navraag waren nabestaanden van destijds Nederlandse sporters gewoonlijk 'stomverbaasd' te horen dat hun voorvader had deelgenomen, laat

staan kon gelden als olympisch kampioen.

Bijkerks ruimhartige voorstel in 2012 is alles als olympisch te beschouwen wat destijds plaatsvond in het kader van de Wereldtentoonstelling, zolang het een aantoonbaar internationaal karakter had. Omdat tot de tentoonstellingswedstrijden professionele sporters werden toegelaten, is een controversieel gevolg daarvan dat ook zij als olympiërs worden gekwalificeerd. Harde profs zoals Jaap Eden en Mathieu Cordang zijn dan Parijse olympiërs zonder het zelf beseft (mogelijk: zonder het zelf gewild) te hebben, omdat zij deelnamen aan wielervedstrijden op de baan van Vincennes in het kader van de tentoonstelling. Het laatste woord hierover is onder olympische sporthistorici nog niet gezegd.

In de twee bijdragen hier achter worden, vanuit het gezichtspunt van Nederlandse geschiedschrijving van de Olympische Spelen, belangrijke sporters onder de loep genomen. Door de manier waarop het programma van de Wereldtentoonstellingswedstrijden in elkaar stak, waren drie Rotterdamse zeilers samen het eerste Nederlandse team dat in Parijs (en daardoor op 'Olympische Spelen' überhaupt) in actie kwam, en de Haagse degenschermmer Van Nieuwenhuizen de eerste individuele sporter.⁷

⁵ Bijkerk, Anthony. *Nederlandse Deelnemers aan de Tweede Olympisch Spelen Parijs 1900*. Haarlem: De Vrieseborch, 2000, 8. Voor Athene 1896 al was er wel een voornemen, zie *De Athleet* 3, nr. 14 (4 april 1895): 'De eerste Nederlandsche Sport- scherm- en schietvereniging "Excelsior", hier ter stede, stelt zich voor aan de Olympische spelen te Athene deel te nemen aan de nummers hardloopen op de lange baan, diepen, verspringen en discuswerpen. De leden, die zich daarin zullen meten, beloven geduchte mededingers te worden. Ofschoon de leden in staat zijn, de kosten geheel uit eigen middelen te bestrijden, twijfelen zij niet, of de aanzienlijke uitgaven, verbonden aan de uitzending van eenigen hunner, zullen gevonden worden door bijdragen van Nederlandsche Sportliefebbers, die er iets voor over hebben, dat de eer van Nederland op Sportgebied ook in Griekenland worde hoog gehouden.' Blijkbaar kwamen die bijdragen er niet.

⁶ Zie: https://en.wikipedia.org/wiki/1900_Summer_Olympics.

⁷ Het zeilen vond plaats eind mei, het degenschermen begin juni en alle andere onderdelen waarop Nederlanders in actie kwamen eind juli en later. Zie het uitgebreide schema op pagina 42-47 van het officiële verslag: *Exposition universelle internationale de 1900 à Paris. Concours internationaux d'exercices physiques et de sports*. Rapports publiés sous la direction de M.D. Mérillon, délégué général. Tome 1. Paris: Imprimerie Nationale, 1901, 165; online op: <http://library.la84.org/soic/OfficialReports/1900/1900part1.pdf>.